Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť / Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

Kód ITMS: 26130130051 číslo zmluvy: OPV/24/2011

Metodicko – pedagogické centrum

Národný projekt

VZDELÁVANÍM PEDAGOGICKÝCH ZAMESTNANCOV K INKLÚZII MARGINALIZOVANÝCH RÓMSKYCH KOMUNÍT

Mgr. Eszter Talpaš Kamaráš

Píšem bez chyby!

/Pracovné listy z maďarskej gramatiky/

1. časť

2014

Vydavateľ: Metodicko-pedagogické centrum, Ševčenkova 11, 850 01 Bratislava

Autor UZ: Mgr. Eszter Talpaš Kamaráš
Kontakt na autora UZ: ZŠ Mihálya Tompu, Šrobárova 12, 97 901 Rim. Sobota, zstompu@zoznam.sk

Názov: Píšem bez chyby!

/Pracovné listy z maďarskej gramatiky/ - 1. časť

Rok vytvorenia: 2014
Oponentský posudok vypracoval: PaeDr.Štefan Orosz
ISBN 978-80-565-0422-2

Tento učebný zdroj bol vytvorený z prostriedkov projektu Vzdelávaním pedagogických zamestnancov k inklúzii marginalivaných rómskych komunít. Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov Európskej únie.

Text neprešiel štylistickou ani grafickou úpravou.

Tartalom:

Bevezetés 4
1 A kiejtés elve 5
2 A hagyomány elve 12
3 A szóelemzés elve 18
4 Az egyszerűsítés elve 22
5 Hol a hiba? 25
6 Megoldókulcs: 26
Felhasznált irodalom: 42

Bevezetés

„Az a tény, hogy anyanyelvem magyar, és

magyarul beszélek, gondolkodom, írok, életem legnagyobb

eseménye, melyhez nincs fogható”

(Kosztolányi Dezső)

A fenti sorokat vallja Kosztolányi Dezső, aki a XX. század jeles költője, anyanyelvünk tisztelője, szerelmese. Az ő szavaival szeretném mindanyiunkban tudatosítani, hogy felelősséggel tartozunk nyelvünk iránt. Mindanyiunk felelősségéről van szó, akik magyarul beszélünk.

Munkám fő célja a helyesírás fontosságának a hangsúlyozása. Szeretném, hogy az összeállított feladatlapok segítségül szolgálnának a diákok számára, akiktől elvárjuk, hogy ismerjék és otthonosan mozogjanak a helyesírás területén.

A magyar nyelv helyesírásának ismerete a négy alapelv elsajátításán alapszik. Ez a négy helyesírási alapelv a kiejtés elve, a hagyomány elve, a szóelmezés elve és az egyszerűsítés elve. Ezek az alapelvek alkotják a munkám vázát, melyek köré csoportosítottam a feladatokat.

Az összeállított feladatok nem egy adott korosztálynak készültek, hanem az alapiskolai tanulmányok során bármelyik korosztálynál alkalmazható a magyar nyelv órán. Az igaz, hogy a feldolgozott alapelvek az 5. osztályban előírt tantervet is követik, de ismétlés formájában bármelyik osztályban fel lehet használni. Hisz tudjuk, hogy ismétlés a tudás anyja és azt is tudjuk, hogy a helyesírás elsajátításához számtalan gyakorlatra van szükség, míg a sok gyakorlás révbe ér.

A feladatok összeállításánál próbáltam alkalmazni helyenként a játékosságot, ügyeltem az érthetőségre és a feladatok egyszerűségére.

1 A kiejtés elve

A kiejtés elve szerint az egyes szóelemeket – a szótöveket, az önálló szavakat és toldalékokat – a kiejtés elve szerint írjuk le. A leírt betű jelöli a kiejtett hang rövidségét, hosszúságát.

(Bukorné-Bolgár, 2009, s. 57)

1. **Mondd ki hangosan, amit a kép ábrázol, majd írd le a szót!**

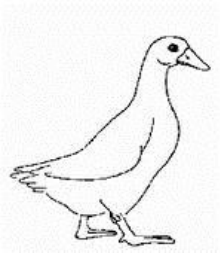

2. Most látod a képek alatt a szavakat, de hármat hibásan. Javítsd ki őket!

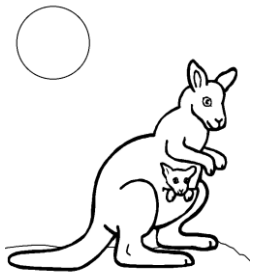

hindú……

kenguru ……

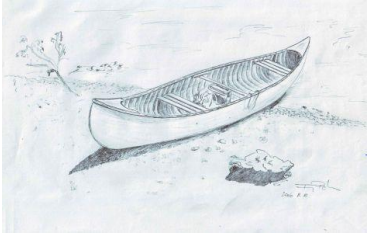

kenú…….

satu…….

menü…….

darú……

3. **Rövid vagy hosszú?**

Egészítsd ki a szavakat a megfelelő ú, ű magánhangzókkal!

csengetty___	tan___	keszty__	dombor__
sűr___	esk___	nagykor___	ap___
szivatty___	ár___	búcs___	gömböly___
hábor___	szomor___	keser___	egyszer___

4. **Pótold az egytagú szótövek hiányzó hosszú magánhangzóját, majd döntsd el, hogy a toldalékos változatukban hosszú marad- e a szótő magánhangzója!**

cs___k →	cs___kos	r___d →	r___dat
k___t →	k___thoz	sz__n →	sz__nész
h___g →	h___gom	sz___v →	sz___vből
h___d →	h___dat	t___z →	t___zes

5. **Játsszunk a személynevekkel!**

Pótold az alábbi személynevek hiányzó magánhangzóját!

Marg___	T___nde	F___löp	G___sztáv
T___mea	Fl___rián	Patr___cia	Gy___z___

6. **Hogyan változik?**

Az alábbi felsorolt szavak kiemelt magánhangzójának az időtartama változik a különféle toldalékok hatására. Pótold őket!

ír: ____rásos, ___rat /ige/, ___rat /főnév/, ___rodalom, ___rásbeli, ___rogat, ___rógép

húsz: h___szas, h___szadik, h___szat, h___szad, h___szonhárom

fű: f___ves, f___re, f___nyíró, f___ből, f___vészkönyv

lúd: l___das, l___dtoll, l___ddal, l___dakhoz, l___dak

tíz: t___zszeres, t___zből, t___zedik, t___zenegy, t___zed

7. A felsorolt szavakban találsz hibásan írtakat is, húzd alá őket és írd le helyesen!

alku, borjú, daru /madár/, homorú, egyszerü, iszonyú, zsalu, saru, menü, keselyü, seprű, batyú, faggyu, fehérnemű, búcsú, satu, bábú, hindú, gyanú, betű, vődőr, tejföl, söpör, lúdas

Javítás:

……...

……...

……...

……...

8. Az alábbi mondatokban húsz szó hibás. Írd le őket javítva!

Apú alapfoku tanfolyamon vett részt. A kapun egyfogatú hintó gurült be. Kéthely rendkívűl hosszu falú. Ez a szilva alaku gyümölcs szinte fogyaszthatatlan keserü ize miatt. Uj újjat kötött édesanyám húgom pulóveréhez. Únja az örökös bizalmatlanságot. A tokaji aszut karcsú üvegből kinálja egy férfiu. A hegedű nem billentyüs hangszer. Gyűrüs kezére kesztyüt huzott. A szörnyű háborukban sokan estek áldozatul.

……...…

……...

……...…

……...

……...

……...

9. Az alakpárok mindkét időtartamú írásmódja helyes. Magyarázd meg közöttük a különbséget mondatok segítségével!

hidra – hídra

……...

……...

tűzet – tüzet

……...…

……...

füzet – fűzet

...……

……...

irat – írat

...……

…...……

10. Aláhúzással jelöld, melyik a helyes!

menü	menű	gyűjtemény	gyüjtemény	kiljebb	kijjebb
efféle	eféle	tizesével	tízesével	revü	revű
húzgál	huzgál	hívő	hivő	dícsérget	dicsérget
gyullad	gyúllad	szurkál	szúrkál	avval	azzal
gombluk	gomblyuk	simogat	símogat	mamut	mammut

11. Pótold a szavak hiányzó mássalhangzóját vagy mássalhangzóit!

-rövid egyjegyűvel:

rá___ió, vo___al___ó, te___ő, er___ő, ___üze___, ____oll, bá___na, té___é

-hosszú egyjegyűvel:

ro___an, pa___an, szalo___a, vá___al, bi___en, la___ú, uzso___a, lo___an, vi___ék

-rövid kétjegyűvel:

a___tal, fogó___ik, me___em, li___t, le___, e___ed, lo___og, ká___a, pé___i

-hosszú kétjegyűvel:

me___dörgés, ga___, ha___ú, kö___ű, a___ony, re___en, lo___an, ro___al

-rövid háromjegyűvel:

mahara___a, bri___, ban___a, ___ip, ___entri, ___eszz, lán___a, fin___a

12. Pótold a hiányzó betűket a szavakban! Állapítsd meg a szavak szófaját és alkoss mondatokat a szavakkal!

	szófaja	**szófaja**
a, so….. / so…..	……..	……
……		
……		
b, ha…. / ha….	……	……..
……		
……		
c, á…. / á….	……	……
……		
……		
d, va…. / va….	……	…….
……		
……		

13. Jelöld, hogy milyen mássalhangzót kell írni a következő szavakban!

1 — rövid 2 — hosszú x — rövid is, hosszú is lehet

sa….tábla /k/	
fe….sík /n/	
bü….fa /k/	
fe…. /n/	
melle…. /t/	
le…. /n/	
be….szülött /n/	
a….ord /k/	
la…. /k/	
helytá… /l/	
á….szent /l	
figyelme…len /t/	

cse…. /k/	
a….umlátor /k/	
ki…. /n/	
á….arc /l/	
elcse….i /n/	
csipe….nyi /t/	
megke….i /n/	
á….név /l	
köszö….i /n/	
a….robata /k/	
ko….an /p/	
par….alan /t/	

14. Válaszd ki a mondatba illő igealakokat, és írd be a megfelelő helyre!

metszik - metsszék, olvastok - olvassatok, hoztok – hozzatok, játszol – játsszál

Még rügyfakadás előtt …… meg a szőlőt!

……. mindennap!

…… magatokkal néhány érdekes könyvet is!

Ne az úttesten, hanem a sportpályán ……..!

2 A hagyomány elve

A **hagyomány elve** a hangjelölésnek azt az eljárását jelenti, amikor egy szó vagy szóalak helyesírása nem a mai kiejtés vagy szóelemzés elve alapján történik. A szavak helyesírása attól függ, hogy a család ősei milyen formában használták a nevüket.

(Bukorné-Bolgár, 2009, s. 60)

1. **Hogyan írták, illetve írják a nevüket az alábbi személyek?** A kiemelt betűt kell megváltoztatnod!

Kiejtés szerint	Helyes írásmód	Kiejtés szerint	Helyes írásmód
k**ó**s	……	taká**cs**	……
ötvös	……	néme**t**	……
balo**g**	……	**vö**rös	……
s**ó**s	……	horvá**t**	……
l**á**ng	……	rá**c**	……,

2. **Írd le helyesen!**

a, A vezetéknevek mellé írd oda a keresztneveket is!

keresztnév

a, [e: battyányi]: ……. ……

b, [e: festetics]: ……. ……

c, [e: bacsányi]: ……. ……

d, [e: egresi]: ……. ……

e, [e: kosut]: ……. ……

f, [e: zsicsi]: ……. ……

g, [e: tököli]: ……. ……

h, [e: dezsőfi]: ……. ……

3. Kit látsz a képen? Írd le a nevét a hagyomány elve alapján!

4. Írd le az alábbi nevek -val/-vel ragos alakját!

pl. Babits + val – Babitscsal

Móricz - …….

Rácz - ……

Vörösmarty - …….

Pap - ……..

Balogh - …….

Mariann - ……

Kiss - ……..

Németh - …….

Madách - ……

Takáts - ……

Széll - ……

Kazinczy - …….

Bernadett - ……

Papp - ……

Thököly - ……..

Kováts - ……

Henriett - ……..

Szalay - …….

5. Pótold a hiányzó -ly vagy -j betűket a következő szavakban!

gereb….e, hópehe…., muszá…., mé….ség, tula….don, zsiva…., tala….., műhe….., petrezse….em, fogo…., hé.…a, fele….t, bé….eg, e….tőernyő, he….zet, fo….osó, ha….nal, kulcs….uk, kö….ök, gyű….temény, gomo….og, ibo….a, é….szaka, ba….nok, akadá…., bago…., pá….a, papagá…., fo….adék, he….esírás, korcso.…a, gyű….temény, fo….amat

6. A virág szirmaiba írj:

a, -j-vel írandó főneveket! b,-ly-vel írandó főneveket

c, -ly-vel írandó melléknevek!

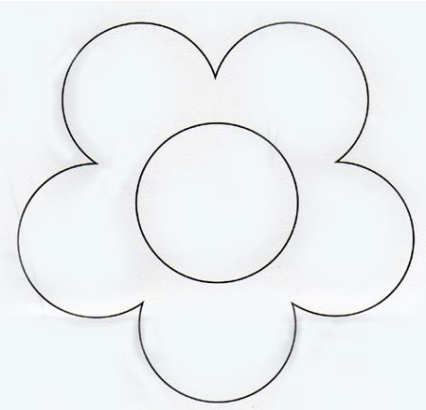

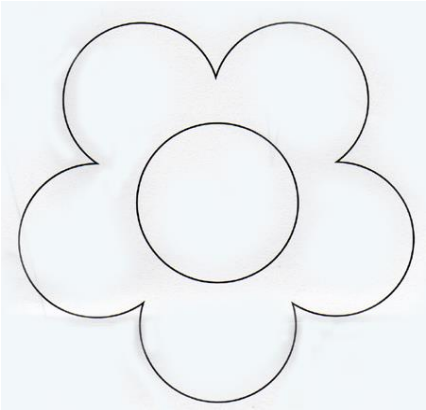

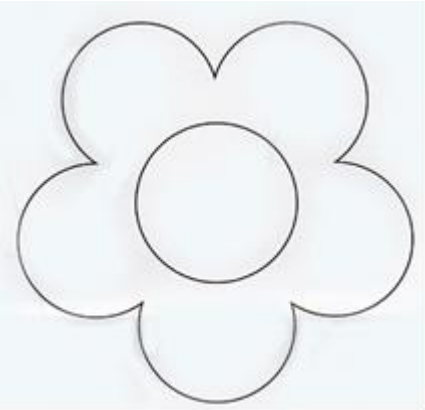

7. Lottójáték

A játékban azon szavak sorszáma nyerő, melyet azzal a betűvel kell kiegészíteni, amely a tipposzlop tetején található. Minden tipposzlopban 5 szót kell találnod!

I. - j	**II. – ly**	**III. j-vel is, ly-nal is helyes**
1. döre….	1. hü….e	1. pá….a
2. borbé….	2. há….as	2. bé….egez
3. gere….	3. ma….om	3. csuk….a
4. zöre….	4. szipo….oz	4. terebé….es
5. szemé….	5. fo….tó	5. bá….os
6. taré….	6. fo….togató	6. he….

7. pikke…..	7. ráspo….	7. szila….ság
8. segé….	8. bó….a	8. tu….a
9. paré….	9. szó….abab	9. fog….uk
10. karé….	10. veszé….es	10. kirá….
11. seregé….	11. pa…kos	11. szab….a
12. Gerge….	12. sza….kó	12. se….mes
13. hüve….	13. biva….	13. sa….gó
14. cseké….	14. tuta….	14. súgó….uk
15. erké….	15. tolva….	15. mu….a

Tippjeim: I.

II.

III.

8. Gyűjts madárneveket, melyekben j hang hallható, majd írásmódjuk szerint csoportosítsd őket!

j:

……...

……...

ly:

…..……

…….....

9. Híres emberek

Pótold a hiányzó betűket /-j vagy –ly/!

Kodá…. Zoltán	Arany ….ános	Fe….es Endre	….ókai Mór
Va…da ….ános	Káro…. Róbert	Mátyás kirá….	Dam….anich ….ános
….anikovszky Éva	….ózsef Attila	I….és Gyula	Csiky Gerge….

10. Szólánc

A megkezdett láncot folytasd a szó utolsó betűjével, de úgy, hogy a következő szóban szerepeljen a - j vagy - ly betű!

pl.:

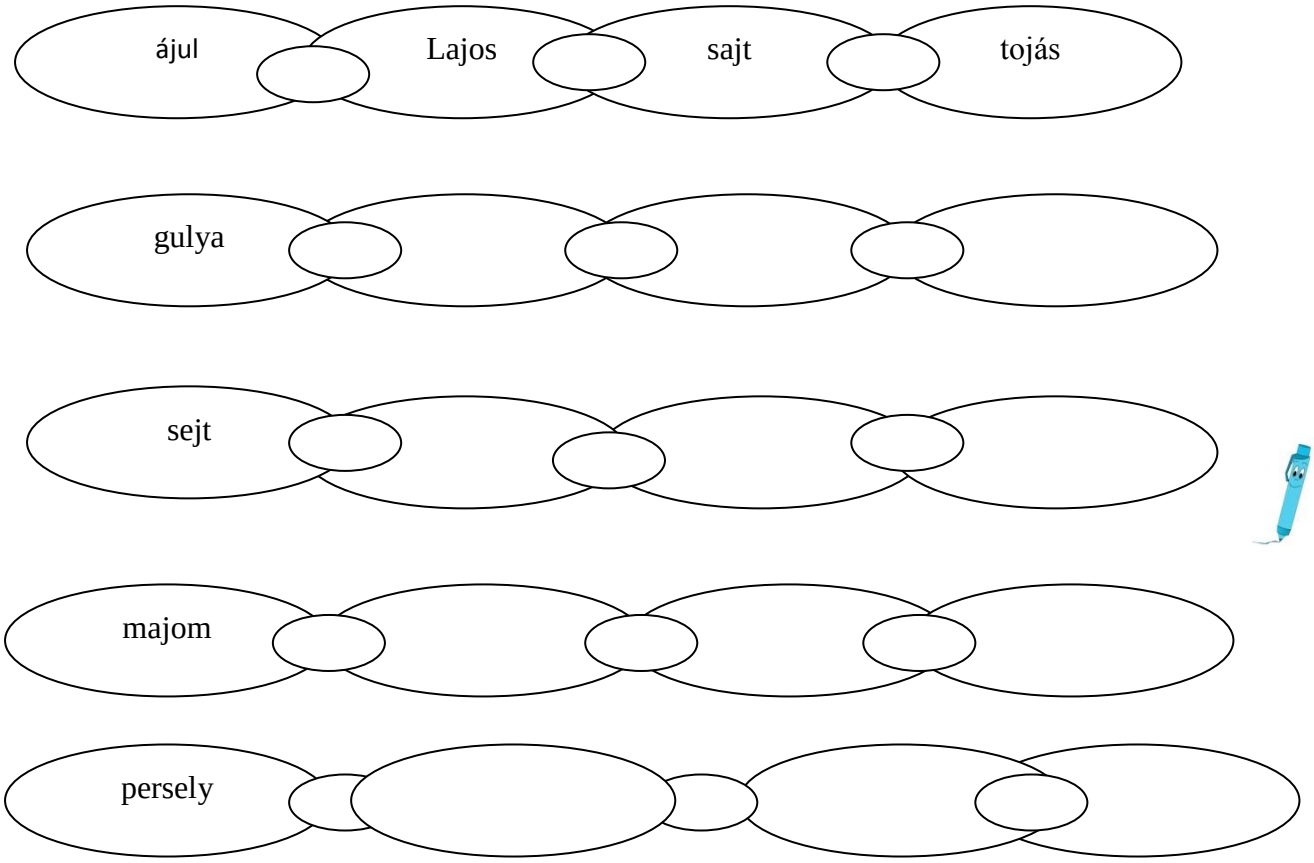

11. Pótold a szövegben hiányzó - j és - ly betűket!

A gyerekek nagyon örültek, hogy meg….ött a tél. ….úlius a fürdőzés ide….e, októberben a fák hulla….t….ák a leveleiket, decemberben pedig ki lehet menni a mű….égpá….ára. Fiúk és lányok örömmel húzzák fel a korcso….áikat. Mindegyik arcán moso…. látható. A friss levegőn való ….áték most a legfontosabb. Hógo….ózni is lehet. A gyerekek zsiva….ától hangos a ….átszótér. Káro…. és Mihá…. gondol az itthon maradt állatokra is. A gó….a már elköltözött, de a harká…., a var….ú és az ö….v számára élelmet he….eznek ki a madáretetőkbe. Az idő….árás ….ó, s decemberben a ….eles napokban is izgalmakat re….t életünk. ….ön a Télapó, Luca nap….án népi hagyományokra emlékezünk és o…. nagyon vár….uk a karácsonyt. Mind….ért itt az ú…. esztendő!

12. Írj mondatot a felsorolt szópárokkal!

folyt - ……

fojt - ……..

hely - ……

hej - ……..

súlyt - ……

sújt - ……..

13. Javítsd ki a szövegben helytelenül írt szavakat, melyekben j hang található! Majd másold le hibátlanul a szöveget!

Elmúlt az az idő, amikor a kájhából folyton-fojvást dőlt a füst. Az Ipoj partján terebélyes topojafákat is látni, de tulya csak lakott helységek mentén akad. Orsoja nem sejtette, milyen veszéjt rejteget számára a csillogó pocsoja. Betegsége után kóválygó fejjel ment munkahejére. A nagylevelű bolytorján fiatal cserjeként relytéjes módon sivár talajon is fejlődésképes. Osztájunk önfejű beképzelt hólyaglya folyton szipojozza a gyengébbeket. Tudtad-e, hogy valaha a kórházat ispotálynak hívták, a sonkoly pedig mézpergetés maradéka? Amikor Iboja meglátta a kevély pujkát, ijedtében kiejtette kezéből a valyas kenyeret.

Javítás:

……...

……...

……...

……...

……...

……..

……...

3 A szóelemzés elve

> A szóelemzés írásmód elve azt biztosítja, hogy a toldalékos szavakban mind a szótő, mind a toldalék, az összetett szavakban pedig minden tag világosan felismerhető. Pl.: *barátság – barát+ság*
>
> *(Bukorné-Bolgár, 2009, s. 58)*

1. **Az alábbi szavak hibásan, kiejtés szerint vannak leírva. Írd le őket helyesen!**

[mekkap] - ……. [foggyon] - ……

[mekszokás] - …… [eccer] - …….

[egésség] - ……. [szekfű] - ……...

[annya] - …… [ajjas] - ……...

2. **Pótold a hiányzó mássalhangzókat!** /zöngés vagy zöngétlen/

do….szó	mo….dó	há….csó	la….zi
tű….het	bici….li	me….szokott	hú….bolt
ala….zat	tő….gyökeres	va….ban	é….színkék

3. **A példa alapján egészítsd ki az igealakokat!**

A tárgyas ragozású, felszólító módú, egyes szám 2. személyű igealakoknak létezik egy hosszabb és egy rövidebb alakja.

hallgat	–	hallgassad	-	hallgasd
hat	-	……..	-	…….
nevet	-	……..	-	…….
fut	-	……..	-	…….
lát	-	……..	-	…….
nyit	-	……..	-	…….

4. **Írd be az alábbi igék tárgyas ragozású, felszólító módú, egyes szám 2. személyű rövidebb és hosszabb alakját!**

Ige	*Rövidebb alak*	*Hosszabb alak*
lő		
játszik		
hisz		
javít		
sző		
visz		
metsz		
edz		
küld		
mond		
hagy		

5. **Pótold a hiányzó betűket a mondatokban!**

/Felszólító mód, tárgyas ragozás, egyes szám, 2. személy, rövidebb igealak/

a, Ha rövid a karod, tol…. meg egy lépéssel!

b, Ne ját…. el az osztály becsületét!

c, Ne várj, hanem kez…. el azonnal a munkát!

d, Kérlek, tol…. ide a széket!

e, „Isten ál…. meg a magyart!”

6. **Pótold a hiányzó mássalhangzót!**

szere….d, nyi….d, ve….d, olva….d, számolga….d, varroga….d,

valla….d ki, tanítta….d, fe….d, kö….d, bocsá….d, hallga…d

7. **Pótold a hiányzó betűket a mondatokban!**

/Felszólító mód, tárgyas ragozás, egyes szám, 2. személy, rövidebb igealak/

a, Muta….d meg a dobozt! b, Nyi…. ki jól a szemed!

c, Bon…. ki a csomagot! d, Olva…. fel a megoldást!

e, Tölt….. tele az üvegeket! f, Csuk…. be az ablakot!

g, Tanít…. meg a táncra! h, Rak…. össze a tányérokat!

8. **Írj mondatokat az azonosan ejtett, de más-más jelentéssel bíró szópár tagjaival!**

marathat – maradhat

……...

…….

ősztől – őztől

……...…

……...

láphoz – lábhoz

……

……

9. **Alkoss összetett szavakat az alábbi szavakból! Ejtsd ki, majd írd le őket!**

Előtagok: szén, szín, tan, ön, kín

Utótagok: pad, gyújtó, por, művészet, menet

……..…

……...…

…….…….

10. Helytelenül leírt összetett szavakat látsz. Mi lehet az előtagjuk?

zabozzsák – ……. rézzseton - ……..

naccirkusz - …….... náccukor - ……..

kéccsatos - ……..... jeccsalás - ……

áccammog - …… víssugár - …….

11. Egészítsd ki a táblázatot!

Alkotó tagok	Ejtés	A helyes írásmód
bont + juk	bontyuk	bontjuk
	vaggyai	
		vértje
	mongyák	
kert + jé + ben		

12. Írd le helyesen a következő szókapcsolatokat!

röngen - …… ébreszget - …….

csug be! - ……. elkeszték - …….

minnyájan - ……. mossincs - …….

monta - …… mássem - ……

4 Az egyszerűsítés elve

Az egyszerűsítés elve tehát azt jelenti, hogy bizonyos esetekben lemondunk a szóalakot alkotó szóelemek hiánytalan feltüntetéséről.

Pl.: A tőszavakban és toldalékos alakokban hosszú kétjegyű mássalhangzót négy helyett három betűjeggyel írunk le. /*asszony, gally/*

A toldalékoláskor az egymás mellé kerülő három egyforma mássalhangzót kettőre egyszerűsítjük. */orr + ra – orra, toll + lal – tollal/*

(Bukorné-Bolgár, 2009, s. 63)

1. **Írd le az alábbi igékből származó változatokat úgy, hogy bennük a kiemelt mássalhangzó hosszú legyen!**

Például: lobog → lobban

a, recseg → ……. b, bugyog → ……

c, sziszeg → ……. d, kotyog → ……

e, lötyög → ……. f, ketyeg → …….

g, locsog → …… h, libeg → ……

2. **Írd le helyesen!**

[aszszony] - …….. [locscsan] - …….

[szenyny] - …….. [könynyen] - …….

[királylyal] - …….. [rozszsá] - …….

[bridzsdzsel] - …….. [jegygyel] - …….

3. **Végezd el a műveletet!**

nász + szoba - ……...

harkály + lyuk - ……....

jegy + gyűrű - ……...

mész + szag - ……

bányász + szerencsétlenség - ……

vadász + szenvedély - ……..

kampány + nyitás - ……..

négy + gyermekes - …….

gyümölcs + csendélet - ……

szórvány + nyelvemlék - ……..

4. **Írd le a megadott neveket -val, -vel ragos alakját!**

Széll - …….. Madách - ……

Anett - …… Papp - …….

Marcell - …… Mariann – ……

Kis - …….. Nagy - ……..

Móricz - …… Bonn - ……..

5. **Válaszolj a következő kérdésekre!**

Kodály Kivel? ……

ősz Mikor? ……

lány Kivel? ……

rács Mivel? ……

arany Mivel? ……

egy Hánnyal? ……

Borbély Kivel? ……

6. Toldalékold a szótöveket a megadott toldalékkal és írd le!

Kitől? vádlott + tól ……

Mivel? meggy + -vel ……

Mitől? matt + tól ……

Hová? orr + ra …….

7. Egészítsd ki a táblázatot!

Szótő	**Kivel? Mivel?**	**Mivé?**
csepp	cseppel	cseppé
toll		
sakk		
orr		
gally		
bükk		
meggy		
könny		
jobb		
makk		
rossz		

5 Hol a hiba?

Olvasd el a szöveget, majd javítsd ki a hibákat! Ha megtaláltad a hibákat, másold le a mondatokat hiba nélkül.

a, A nyúl átugrota az út menti árkot. Az irók kísérletező kedvű emberek. Izléses meghívókat készítettünk a balagási ünepélyre. Kit a kígyó megmart, a gyíktól is fél. Kinek szive telve, megnyílik a nyelve. Ki keserűt nem ízlelt, nem tudja, mi az édes. Déltől estig kereste a tüt és a gyüszüt.

……...

……...…

……...…

……...…

……

b, Az ajtót az csuklya, akinek csukja van a fejény. Hely, hát megint nincs egy szabad hej? Fogjuk le a fogjukat, hogy betömhessék a foglyukat! Felkapja a sújt, s vele egy szögre súlyt. Míg bolygatja a hangyabojt, sapkáján billeg a bolyt. Gondolva a veszélyre, szúnyogirtót vesz éjre. Mondjuk meg, be ne csapjuk, hogy eldugult a csapjuk, azaz elromlott a csaplyuk.

……

……..

……...

……...

……..

c, Az uszodában immár csuszda is működik. A tüzszerészek hatástalanitották a lövedéket. Az oxigén szintelen, szagtalan gáz. Zsuzska a játszotéren szőkdécsel. A szinpadon azonmód megjelentek a színeszek.

……...…

……...

……...

……...

6 Megoldókulcs:

A kiejtés elve

1. **Mondd ki hangosan, amit a kép ábrázol, majd írd le a szót!**

tűz, szőlő, szív, lúd, elem, tű, ujj, holló

2. **Most látod a képek alatt a szavakat, de hármat hibásan. Javítsd ki őket!**

hindu, kenu, daru

3. **Rövid vagy hosszú?**

Egészítsd ki a szavakat a megfelelő ú, ű magánhangzókkal!

csengetty**ű**	tan**ú**	kesztyű	domboru
sűrű	eskü	nagykorú	apu
szivattyú	áru	búcsú	gömbölyű
háború	szomorú	keserű	egyszerű

4. **Pótold az egytagú szótövek hiányzó hosszú magánhangzóját, majd döntsd el, hogy a toldalékos változatukban hosszú marad- e a szótő magánhangzója!**

csík	→	csíkos	rúd	→	rudat
kút	→	kúthoz	szín	→	színész
húg	→	húgom	szív	→	szívből
híd	→	hidat	tűz	→	tüze

5. **Játsszunk a személynevekkel!**

Pótold az alábbi személynevek hiányzó magánhangzóját!

Margó	Tünde	Fülöp	Gusztáv
Tímea	Flórián	Patrícia	Győző

6. **Hogyan változik?**

Az alábbi felsorolt szavak kiemelt magánhangzójának az időtartama változik a különféle toldalékok hatására. Pótold őket!

ír: írásos, írat /ige/, irat /főnév/, irodalom, írásbeli, írogat, írógép

húsz: húszas, huszadik, húszat, huszad, huszonhárom

fű: füves, fűre, fűnyíró, fűből, füvészkönyv

lúd: ludas, lúdtoll, lúddal, ludakhoz, ludak

tíz: tízszeres, tízből, tizedik, tizenegy, tized

7. **A felsorolt szavakban találsz hibásan írtakat is, húzd alá őket és írd le helyesen!**

alku, borjú, daru /madár/, homorú, egyszerü, iszonyú, zsalu, saru, menü, keselyü, seprű, batyú, faggyu, fehérnemű, búcsú, satu, bábú, hindú, gyanú, betű, vődőr, tejföl, söpör, lúdas

Javítás: egyszerű, keselyű, batyu, faggyú, bábu, hindu, vödör, ludas,

8. **Az alábbi mondatokban húsz szó hibás. Írd le őket javítva!**

Apu alapfokú tanfolyamon vett részt. A kapun egyfogatú hintó gurult be. Kéthely rendkívül hosszú falu. Ez a szilva alakú gyümölcs szinte fogyaszthatatlan keserű íze miatt. Új ujjat kötött édesanyám húgom pulóveréhez. Unja az örökös bizalmatlanságot. A tokaji aszút karcsú üvegből kínálja egy férfiú. A hegedű nem billentyűs hangszer. Gyűrűs kezére kesztyűt húzott. A szörnyű háborúkban sokan estek áldozatul.

9. **Az alakpárok mindkét időtartamú írásmódja helyes. Magyarázd meg közöttük a különbséget mondatok segítségével!**

hidra – hídra

A hidra édesvízi állat. Ne lépj egyedül a hídra.

tűzet – tüzet

Egy jelvényt tűzet a kabátjára. Mindig oltsd el a tüzet!

füzet – fűzet

Füzetébe új lapokat fűzet.

irat – írat

Az irat a megfelelő asztalra került. A tanár minden órán dolgozatot írat.

10. **Aláhúzással jelöld, melyik a helyes!**

menü	menű	gyűjtemény	gyüjtemény	kiljebb	kijjebb
efféle	eféle	tizesével	tízesével	revü	revű
húzgál	huzgál	hívő	hivő	dícsérget	dicsérget
gyullad	gyúllad	szurkál	szúrkál	avval	azzal
gombluk	gomblyuk	simogat	símogat	mamut	mammut

11. **Pótold a szavak hiányzó mássalhangzóját vagy mássalhangzóit!**

-rövid egyjegyűvel:

rádió, vonalzó, tető, erdő, füzet, toll, bálna, tévé

-hosszú egyjegyűvel:

robban, pattan, szalonna, vállal, billen, lassú, uzsonna, lobban, vitték

-rövid kétjegyűvel:

asztal, fogódzik, menyem, liszt, lesz, edzed, locsog, kánya, pécsi

-hosszú kétjegyűvel:

mennydörgés, gally, hattyú, könnyű, asszony, reccsen, loccsan, rozzsal

-rövid háromjegyűvel:

maharadzsa, bridzs, bandzsa, dzsip, dzsentri, dzsessz, lándzsa, findzsa

12. **Pótold a hiányzó betűket a szavakban! Állapítsd meg a szavak szófaját és alkoss mondatokat a szavakkal!**

	szófaja	**szófaja**
a, sok/ sokk	határozatlan számnév	főnév

A koncerten sok ember vett részt. Majdnem sokkot kaptam tőle.

b, hal / hall	főnév	ige

Nem szeretem a halat. Figyelj oda, és hallani fogod!

c, ál / áll	melléknév	ige

Ez nem az igazi neve, csak az ál. Az ajtó előtt áll.

d, var/ varr	főnév	ige

Var van a lábamon. Anyukám ruhát varr.

13. **Jelöld, hogy milyen mássalhangzót kell írni a következő szavakban!**

1 — rövid **2 — hosszú** **x — rövid is, hosszú is lehet**

sa….tábla /k/	**2**		**cse…. /k/**	**2**
fe….sík /n/	**2**		**a….umlátor /k/**	**2**
bü….fa /k/	**2**		**ki…. /n/**	**x**
fe…. /n/	**x**		**á….arc /l/**	**1**
melle…. /t/	**x**		**elcse….i /n/**	**x**
le…. /n/	**x**		**csipe….nyi /t/**	**1**
be….szülött /n/	**2**		**megke….i /n/**	**x**
a….ord /k/	**2**		**á….név /l**	**1**
la…. /k/	**x**		**köszö….i /n/**	**x**

helytá… /l/	**2**
á….szent /l	**1**
figyelme…len /t/	**1**

a….robata /k/	**1**
ko….an /p/	**2**
par….alan /t/	**2**

14. **Válaszd ki a mondatba illő igealakokat, és írd be a megfelelő helyre!**

metszik - metsszék, olvastok - olvassatok, hoztok – hozzatok, játszol – játsszál

Még rügyfakadás előtt metsszék meg a szőlőt!

Olvassatok mindennap!

Hozzatok magatokkal néhány érdekes könyvet is!

Ne az úttesten, hanem a sportpályán játsszál!

A hagyomány elve

1. **Hogyan írták, illetve írják a nevüket az alábbi személyek?** A kiemelt betűt kell megváltoztatnod!

Kiejtés szerint	**Helyes írásmód**	**Kiejtés szerint**	**Helyes írásmód**
k**ó**s	Koós	taká**cs**	Takáts
ötvös	Eötvös	néme**t**	Németh
balo**g**	Balogh	**vö**rö**s**	Weöres
s**ó**s	Soós	horvá**t**	Horváth
l**á**ng	Laáng	rá**c**	Rácz, Rátz

2. **Írd le helyesen!**

   a, A vezetéknevek mellé írd oda a keresztneveket is!

	keresztnév
a, [e: battyányi]: *Batthyány*	*Lajos*
b, [e: festetics]: *Festetics*	*György*
c, [e: bacsányi]: *Batsányi*	*János*
d, [e: egresi]: *Egressy*	*Béni*
e, [e: kosut]: *Kossuth*	*Lajos*
f, [e: zsicsi]: *Zichy*	*Mihály*
g, [e: tököli]: *Thököly*	*Imre*
h, [e: dezsőfi]: *Dessewffy*	*Arisztid*

3. Kit látsz a képen? Írd le a nevét a hagyomány elve alapján!

Kölcsey Ferenc

Szendrey Júlia

Rákóczi Ferenc

Kazinczy Ferenc

4. Írd le az alábbi nevek -val/-vel ragos alakját!

pl. Babits + val – Babitscsal

Móricz – *Móriczcal*

Rácz – *Ráczcal*

Takáts - *Takátscsal*

Széll – *Széll-lel*

Vörösmarty – *Vörösmartyval*

Pap – *Pappal*

Balogh –*Baloghgal*

Mariann – *Mariannal*

Kiss – *Kiss-sel*

Németh – *Némethtel*

Madách – *Madáchcsal*

Kazinczy - *Kazinczyval*

Bernadett - *Bernadettel*

Papp – *Papp-pal*

Thököly - *Thökölyvel*

Kováts - *Kovátscsal*

Henriett - *Henriettel*

Szalay – *Szalayval*

5. Pótold a hiányzó -ly vagy -j betűket a következő szavakban!

gereb**ly**e, hópehe**ly**, muszá**j**, mé**ly**ség, tula**j**don, zsiva**j**, tala**j**, műhe**ly**, petrezse**ly**em, fogo**ly,** hé**j**a, fele**j**t, bé**ly**eg, e**j**tőernyő, he**ly**zet, fo**ly**osó, ha**j**nal, kulcs**ly**uk, kö**ly**ök, gyű**j**temény, gomo**ly**og, ibo**ly**a, é**j**szaka, ba**j**nok, akadá**ly**, bago**ly**, pá**ly**a, papagá**j**, fo**ly**adék, he**ly**esírás, korcso**ly**a, gyű**j**temény, fo**ly**amat

7. Lottójáték

A játékban azon szavak sorszáma nyerő, melyet azzal a betűvel kell kiegészíteni, amely a tipposzlop tetején található. Minden tipposzlopban 5 szót kell találnod!

II. - j	**II. – ly**	**III. j-vel is, ly-nal is helyes**
1. dörej	*1. hülye*	*1. pálya*
2. borbél	*2. hájas*	*2. bélyegez*
3. gerely	*3. majom*	*3. csukja/csuklya*
4. zörej	*4. szipolyoz*	*4. terebélyes*
5. személy	*5. fojtó*	*5. bájos*
6. taréj	*6. fojtogató*	*6. hej/hely*
7. pikkel	*7. ráspoly*	*7. szilajság*
8. segély	*8. bója*	*8. tuja*
9. paréj	*9. szójabab*	*9. fogjuk/foglyuk*
10. karéj	*10. veszélyes*	*10. király*
11. seregély	*11. pajkos*	*11. szabja/szablya*
12. Gergely	*12. szajkó*	*12. selymes*

13. hüvely	*13. bivaly*	*13. sajgó*
14. csekély	*14. tutaj*	*14. súgójuk/súgólyuk*
15. erkély	*15. tolvaj*	*15. mulya*

Tippjeim:

I. 1, 4, 6, 9, 10

II. 1, 4, 7, 10, 13

III. 3, 6, 9, 11, 14

8. Gyűjts madárneveket, melyekben j hang hallható, majd írásmódjuk szerint csoportosítsd őket!

j: *papagáj, varjú, héja*

ly: *gólya, bagoly, ölyv, pulyka, sólyom, keselyű, seregély, karvaly*

9. Híres emberek

Pótold a hiányzó betűket /-j vagy –ly/!

Kodály Zoltán	*Arany János*	*Fejes Endre*	*Jókai Mór*
Vajda János	*Károly Róbert*	*Mátyás király*	*Damjanich János*
Janikovszky Éva	*József Attila*	*Illyés Gyula*	*Csiky Gergely*

10. Szólánc

A megkezdett láncot folytasd a szó utolsó betűjével, de úgy, hogy a következő szóban szerepeljen a - j vagy - ly betű!

pl.:

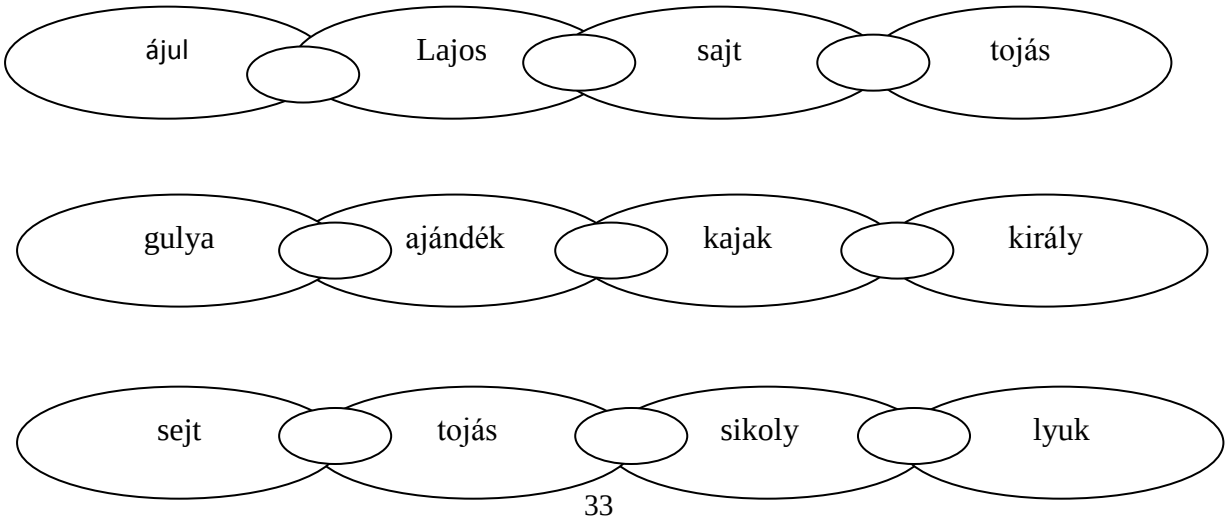

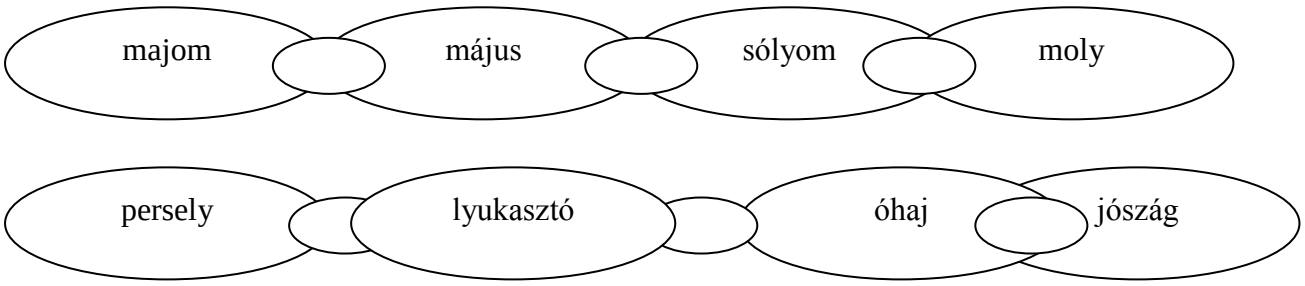

11. Pótold a szövegben hiányzó - j és - ly betűket!

A gyerekek nagyon örültek, hogy megjött a tél. Július a fürdőzés ideje, októberben a fák *hullajtják* a leveleiket, decemberben pedig ki lehet menni a műjégpályára. Fiúk és lányok örömmel húzzák fel a korcsolyáikat. Mindegyik arcán mosoly látható. A friss levegőn való játék most a legfontosabb. Hógolyózni is lehet. A gyerekek zsivajától hangos a játszótér. Károly és Mihály gondol az itthon maradt állatokra is. A gólya már elköltözött, de a harkály, a varjú és az ölyv számára élelmet helyeznek ki a madáretetőkbe. Az időjárás jó, s decemberben a jeles napokban is izgalmakat rejt életünk. Jön a Télapó, Luca napján népi hagyományokra emlékezünk és oly nagyon várjuk a karácsonyt. Mindjárt itt az új esztendő!

12. Írj mondatot a felsorolt szópárokkal!

folyt – *Egész éjjel folyt a víz a csapból.*

fojt – *Akkora a füst, hogy már szinte fojt.*

hely – *Ez a hely megfelelő lesz számomra.*

hej – *Hej, de szeretem a palacsintát!*

súlyt – *Ezt a súlyt bárki felemeli.*

sújt – *A sors lesújtott rá.*

13. Javítsd ki a szövegben helytelenül írt szavakat, melyekben j hang található! Majd másold le hibátlanul a szöveget!

Elmúlt az az idő, amikor a kályhából folyton-folyvást dőlt a füst. Az Ipoly partján terebélyes topolyafákat is látni, de tuja csak lakott helységek mentén akad. Orsolya nem sejtette, milyen

veszélyt rejteget számára a csillogó pocsolya. Betegsége után kóválygó fejjel ment munkahelyére. A nagylevelű bolytorján fiatal cserjeként rejtélyes módon sivár talajon is fejlődésképes. Osztályunk önfejű beképzelt hólyagja folyton szipolyozza a gyengébbeket. Tudtad-e, hogy valaha a kórházat ispotálynak hívták, a sonkoly pedig mézpergetés maradéka? Amikor Ibolya meglátta a kevély pulykát, ijedtében kiejtette kezéből a vajas kenyeret.

A szóelemzés elve

1. **Az alábbi szavak hibásan, kiejtés szerint vannak leírva. Írd le őket helyesen!**

[mekkap] – *megkap*

[mekszokás] – *megszokás*

[egésség] – *egészség*

[annya] – *anyja*

[foggyon] - *fogyjon*

[eccer] - *egyszer*

[szekfű] – *szegfű*

[ajjas] – *aljas*

2. **Pótold a hiányzó mássalhangzókat!** /zöngés vagy zöngétlen/

do**b**szó	mo**s**dó	há**g**só	la**g**zi
tű**z**het	bici**k**li	me**g**szokott	hú**s**bolt
ala**k**zat	tő**s**gyökeres	va**s**ban	é**g**színkék

3. **A példa alapján egészítsd ki az igealakokat!**

A tárgyas ragozású, felszólító módú, egyes szám 2. személyű igealakoknak létezik egy hosszabb és egy rövidebb alakja.

hallgat	–	hallgassad	-	hallgasd
hat	-	hassad	-	hasd
nevet	-	nevessed	-	nevesd
fut	-	fussad	-	fusd

lát	-	lássad	-	lásd
nyit	-	nyissad	-	nyisd

4. **Írd be az alábbi igék tárgyas ragozású, felszólító módú, egyes szám 2. személyű rövidebb és hosszabb alakját!**

Ige	*Rövidebb alak*	*Hosszabb alak*
lő	lődd	lőjed
játszik	játszd	játsszad
hisz	hidd	higgyed
javít	javítsd	javítsad
sző	sződd	szőjed
visz	vidd	vigyed
metsz	metszd	metsszed
edz	edz	eddzed
küld	küldd	küldjed
mond	mondd	mondjad
hagy	hagyd	hagyjad

5. **Pótold a hiányzó betűket a mondatokban!**

/Felszólító mód, tárgyas ragozás, egyes szám, 2. személy, rövidebb igealak/

a, Ha rövid a karod, toldd meg egy lépéssel!

b, Ne játszd el az osztály becsületét!

c, Ne várj, hanem kezdd el azonnal a munkát!

d, Kérlek, told ide a széket!

e, „Isten áldd meg a magyart!”

6. Pótold a hiányzó mássalhangzót!

szeresd, nyisd, vesd, olvasd, számolgasd, varrogasd, vallasd ki, taníttasd, fesd, kösd, bocsásd, hallgasd

7. Pótold a hiányzó betűket a mondatokban!

/Felszólító mód, tárgyas ragozás, egyes szám, 2. személy, rövidebb igealak/

a, Mutasd meg a dobozt!

b, Nyisd ki jól a szemed!

c, Bontsd ki a csomagot!

d, Olvasd fel a megoldást!

e, Töltsd tele az üvegeket!

f, Csukd be az ablakot!

g, Tanítsd meg a táncra!

h, Rakd össze a tányérokat!

8. Írj mondatokat az azonosan ejtett, de más-más jelentéssel bíró szópár tagjaival!

marathat – maradhat

Aki jól viselkedik, az maradhat végig. A marógépet megjavították, a munkás újra marathat vele.

ősztől – őztől

Ősztől új iskolába fog járni. Az őztől nem kell félni, hisz aranyos állat.

láphoz – lábhoz

A láphoz közel ne telepedjünk le! Az ügyes kutya egy szóra lábhoz jön.

9. Alkoss összetett szavakat az alábbi szavakból! Ejtsd ki, majd írd le őket!

Előtagok: szén, szín, tan, ön, kín

Utótagok: pad, gyújtó, por, művészet, menet

szénpor, tanmenet, színművészet, öngyújtó, kínpad,

10. Helytelenül leírt összetett szavakat látsz. Mi lehet az előtagjuk?

zabozzsák – *zaboszsák*

naccirkusz – *nagycirkusz*

kéccsatos – *kétcsatos*

áccammog –*átcammog*

rézzseton -*rézzseton*

náccukor - *nádcukor*

jeccsalás - *jegycsalás*

víssugár - *vízsugár*

11. Egészítsd ki a táblázatot!

Alkotó tagok	Ejtés	A helyes írásmód
bont + juk	bontyuk	bontjuk
vad + jai	vaggyai	vadjai
vért + je	vértye	vértje
mond + ják	mongyák	mondják
kert + jé + ben	kertyében	kertjében

12. Írd le helyesen a következő szókapcsolatokat!

röngen – *röntgen*

csug be! – *csukd be!*

minnyájan – *mindnyájan*

monta - *mondta*

ébreszget - *ébresztget*

elkeszték - *elkezdték*

mossincs – *most sincs*

mássem – *mást sem*

Az egyszerűsítés elve

1. **Írd le az alábbi igékből származó változatokat úgy, hogy bennük a kiemelt mássalhangzó hosszú legyen!**

Például: lobog → lobban

a, recseg → *reccsen*

b, bugyog → *buggyan*

c, sziszeg → *szisszen*

d, kotyog → *kottyan*

e, lötyög → *löttyen*

f, ketyeg → *kettyen*

g, locsog → *loccsan*

h, libeg → *libben*

2. Írd le helyesen!

[aszszony] - *asszony*

[locscsan] - *loccsan*

[szenyny] - *szenny*

[könynyen] - *könnyen*

[királylyal] - *királlyal*

[rozszsá] - *rozzsá*

[bridzsdzsel] - *briddzsel*

[jegygyel] - *jeggyel*

3. Végezd el a műveletet!

nász + szoba - *nászszoba*

harkály + lyuk - *harkálylyuk*

jegy + gyűrű - *jegygyűrű*

mész + szag - *mészszag*

bányász + szerencsétlenség - *bányászszerencsétlenség*

vadász + szenvedély - *vadászszenvedély*

kampány + nyitás - *kampánynyitás*

négy + gyermekes - *négygyermekes*

gyümölcs + csendélet - *gyümölcscsendélet*

szórvány + nyelvemlék - *szórványnyelvemlék*

4. Írd le a megadott neveket -val, -vel ragos alakját!

Széll – *Széll – lel*

Anett – *Anettel*

Marcell –*Marcellel*

Kis - *Kissel*

Móricz - *Móriczcal*

Madách - *Madáchcsal*

Papp – *Papp-pal*

Mariann – *Mariannal*

Nagy - *Naggyal*

Bonn – *Bonn-nal*

5. **Válaszolj a következő kérdésekre!**

Kodály	Kivel?	*Kodállyal*
ősz	Mikor?	*ősszel*
lány	Kivel?	*lánnyal*
rács	Mivel?	*ráccsal*
arany	Mivel?	*arannyal*
egy	Hánnyal?	*eggyel*
Borbély	Kivel?	*Borbéllyal*

6. **Toldalékold a szótöveket a megadott toldalékkal és írd le!**

Kitől?	vádlott + tól	*vádlottól*
Mivel?	meggy + -vel	*meggyel*
Mitől?	matt + tól	*mattól*
Hová?	orr + ra	*orra*

7. **Egészítsd ki a táblázatot!**

Szótő	**Kivel? Mivel?**	**Mivé?**
csepp	cseppel	cseppé

toll	*tollal*	*tollá*
sakk	*sakkal*	*sakká*
orr	*orral*	*orrá*
gally	*gallyal*	*gallyá*
bükk	*bükkel*	*bükké*
meggy	*meggyel*	*meggyé*
könny	*könnyel*	*könnyé*
jobb	*jobbal*	*jobbá*
makk	*makkal*	*makká*
rossz	*rosszal*	*rosszá*

Látom a szövegben a hibát?

Olvasd el a szöveget, majd javítsd ki a hibákat! Ha megtaláltad a hibákat, másold le a mondatokat hiba nélkül.

a, A nyúl átugrotta az út menti árkot. Az írók kísérletező kedvű emberek. Ízléses meghívókat készítettünk a ballagási ünnepélyre. Kit a kígyó megmart, a gyíktól is fél. Kinek szíve telve, megnyílik a nyelve. Ki keserűt nem ízlelt, nem tudja, mi az édes. Déltől estig kereste a tűt és a gyűszűt.

b, Az ajtót az csukja, akinek csuklya van a fején. Hej, hát megint nincs egy szabad hely? Fogjuk le a foglyukat, hogy betömhessék a foglyukat! Felkapja a súlyt, s vele egy szögre sújt. Míg bolygatja a hangyabolyt, sapkáján billeg a bojt. Gondolva a veszélyre, szúnyogirtót vesz éjre. Mondjuk meg, be ne csapjuk, hogy eldugult a csaplyuk, azaz elromlott a csapjuk.

c, Az uszodában immár csúszda is működik. A tűzszerészek hatástalanították a lövedéket. Az oxigén színtelen, szagtalan gáz. Zsuzska a játszótéren szökdécsel. A színpadon azonmód megjelentek a színeszek.

Felhasznált irodalom:

Bukorné Danis, Erzsébet – Bolgár, Katalin: Magyar nyelv az alapiskola 5. osztálya számára. 1. kiadás. 2009. ISBN 978-80-10-01779-9

Fercsik, Erzsébet: Helyesírási kalauz I. 2003. ISBN 963 9128 56 2

Pénzes, István: Helyesírási feladatok és tollbamondás – gyűjtemény.1. kiadás. 2010. ISBN 978-80-8062-397-5

A magyar helyesírás szabályai. 11. kiadás. 2000. ISBN 963 05 7735 6

http://www.rajzokvilaga.hu/kepek/l/liba.htm

http://www.noralap.eoldal.hu/cikkek/evangeliumi-szemlelodes/a-tuz-kozeleben.html

http://www.publicdomainpictures.net/view-image.php?image=30949&picture=basic-sziv-vazlat&jazyk=HU

http://www.nlcafe.hu/forum/?fid=441&topicid=177508&step=2&page=190

http://www.varrovilag.hu/patchwork-kiegeszitok

http://kenlee.blog.hu/page/18

http://www.cultiris.com/kepek/adatlap/7411

http://www.ascsro.sk/katalog/baterie-gp-greencel

http://www.thecolor.com/SearchResults.aspx?q=&nm=&k=&c=&alpha=H&Page=4

http://www.kifesto.rajzokvilaga.hu/k/kenguru/kenguru7.htm

http://arcportrerajz.hupont.hu/7/egyeb-rajzok

http://www.szerszamvilag.hu/termekek/satu-forgathato-tuvgs-125-mm-12kg/4403

http://kvt96.lib.uni-miskolc.hu/vegyes/0011/html/madar-82.htm

http://www.dreamstime.com/stock-images-chef-menu-image15495164

http://hu.wikipedia.org/wiki/Szendrey_J%C3%BAlia

http://hu.wikipedia.org/wiki/II._R%C3%A1k%C3%B3czi_Ferenc

http://hu.wikipedia.org/wiki/K%C3%B6lcsey_Ferenc

http://hu.wikipedia.org/wiki/Kazinczy_Ferenc

http://www.mammaebambini.it/wp-content/uploads/2009/10/penna_azzurra.jpg